

Unge med ikke-vestlig baggrund uddanner sig i længere tid og gifter sig senere

Der er på få årtier sket en stor forandring af både uddannelses- og ægteskabsmønstret for unge med en ikke-vestlig baggrund.

ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed har undersøgt ægteskabs- og uddannelsesmønstret gennem 25 år blandt unge med ikke-vestlig baggrund. Resultaterne uddybes i dette nyhedsbrev.

Andelen af unge, som gifter sig, er faldet markant de seneste 25 år, og de, der indgår ægteskab, gør det i en senere alder. Samtidig har ægteskabsmønstret ændret sig.

I 1994 fandt ni ud af ti unge med ikke-vestlig baggrund deres ægtefælle i udlandet, men i 2018 var dette kun

gældende for tre ud af ti. De fleste unge gifter sig fortsat med en person fra samme oprindelsesland, men denne andel er faldende.

I løbet af de samme 25 år er andelen, som får en uddannelse over grundskoleniveau, steget betydeligt for unge med ikke-vestlig baggrund. Samtidig er den gennemsnitlige uddannelseslængde steget, hvilket især gør sig gældende for kvinderne.

Men andelen, som er i beskæftigelse eller under uddannelse, falder markant, når kvinderne bliver gift og får børn. Et fænomen, som også kendes fra yngre kvinder med dansk baggrund, men dog i betydeligt mindre omfang.

Om undersøgelsen

Den første del af undersøgelsen omfatter for perioden 1994-2018 alle 18-32-årige efterkommere og indvandrere med ikke-vestlig baggrund, som var yngre end 15 år ved ankomsten til Danmark – altså unge, der har været børn eller unge i Danmark. Det er en gruppe, som i 1994 udgjorde ca. 13.300 personer, men som i 2018 er vokset til tæt på 84.000 personer. Sammensætningen har også ændret sig. I 1994 var hver fjerde efterkommer, og dermed født i Danmark, i 2018 var det næsten to ud af tre. I alt indgår der 131.137 personer med ik-

ke-vestlig baggrund i undersøgelsens første del. Til sammenligning indgår også 2,6 mio. 18-32-årige med dansk baggrund fra samme periode.

Den anden del af undersøgelsen omfatter 27.476 gifte 18-42-årige efterkommere og indvandrere med ikke-vestlig baggrund, som var yngre end 15 år ved ankomsten. Der fokuseres på årgangene, som er 18 år i perioden 1994 til 2013. De følges i et tidsrum fra op til fem år, før de bliver gift første gang, til op til 10 år, efter de er blevet gift.

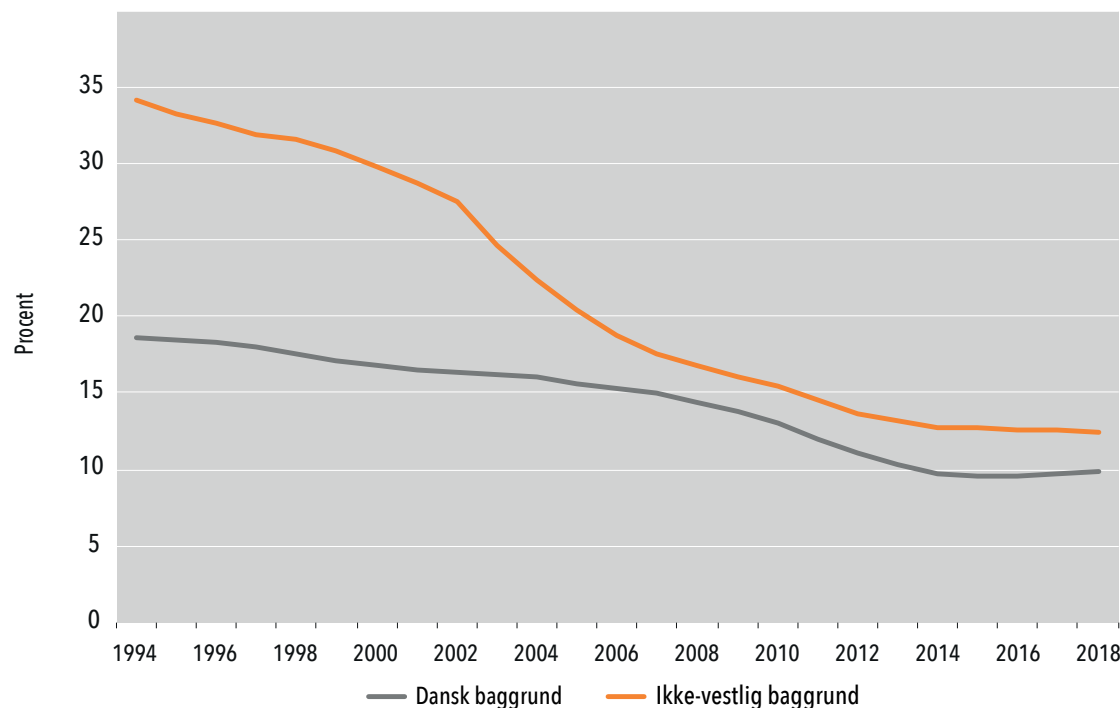
Unge gifter sig senere

Der er sket en markant udvikling i ægteskabsmønstret blandt unge med ikke-vestlig baggrund. Færre gifter sig, og de gifter sig senere.

I 1994 var mere end en tredjedel (34 pct.) af unge mellem 18 og 32 år med ikke-vestlig baggrund gift. I 2018 var den andel faldet til 12 pct. Der er med andre ord sket en markant ændring i ægteskabsmønstret blandt unge med ikke-vestlig baggrund det seneste kvarte århundrede.

Studiet afdækker desuden, at den gennemsnitlige alder for nygifte stiger fra 21,2 år til 26,0 år. Det er en udvikling, som både skyldes ændringer i den demografiske sammensætning og politiske tiltag med stramninger af familiesammenføringsreglerne som eksempelvis indførelsen af 24-års-reglen i 2002.

Figur 1. Andel gifte blandt unge 18-32-årige med dansk og ikke-vestlig baggrund, 1994-2018

Note: Unge med ikke-vestlig baggrund er efterkommere og indvandrere, som var yngre end 15 år, da de kom til Danmark.

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed baseret på Danmarks Statistiks registre.

Unge finder oftere ægtefællen i Danmark

Tidligere var ni ud af ti ægtefæller til unge danskere med ikke-vestlig baggrund opvokset i udlandet. I dag gælder det kun tre ud af ti.

Der er sket en markant udvikling i ægteskabsmønsteret blandt unge i Danmark med ikke-vestlig baggrund, hvor eksempelvis antallet af unge, der finder en ægtefælle i udlandet, er faldet markant.

Ved undersøgelserperiodens start i 1994 er ni ud af ti ægtefæller opvokset i udlandet, mens denne gruppe kun udgør tre ud af ti ved periodens slutning i 2018. De fleste unge gifter sig stadig med en person fra samme oprindelsesland, men også denne andel er faldende.

Hen over perioden 1994-2018 sker der altså et ganske markant skifte, hvor unge med ikke-vestlig baggrund, der bliver gift, i langt højere grad vælger en ægtefælle, der ligesom dem selv er opvokset i Danmark.

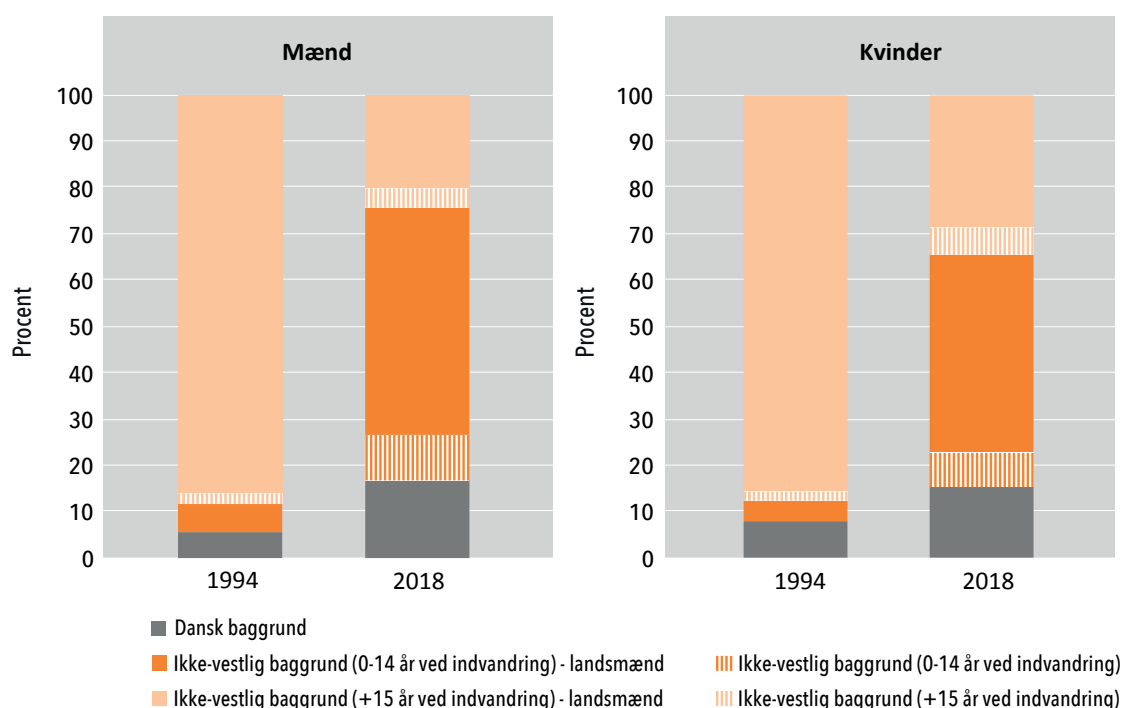
I 1994 har 88 pct. af de gifte i alderen 29-32 år - uanset køn - en ægtefælle, som ikke er opvokset i Danmark. I

2018 er andelen faldet til 24 pct. for mænd og 35 pct. for kvinder.

De fleste gifter sig fortsat med en person med baggrund i samme oprindelsesland, men andelen falder for mænd fra 92 pct. i 1994 til 69 pct. i 2018 og for kvinder fra 90 pct. i 1994 til 71 pct. i 2018.

Der er flere forklaringer på det ændrede ægteskabsmønster. For det første har familiesammenføringsreglerne gjort det vanskeligere at få en udenlandsk ægtefælle til Danmark. For det andet er gruppen af unge blevet betydeligt større, og dermed er udbuddet af potentielle ægtefæller – med samme baggrund, men bosat i Danmark – steget betydeligt. Det spiller også ind, at den demografiske sammensætning er ændret, herunder at andelen af efterkommere (som er født i Danmark) er steget. Endvidere får flere en længere uddannelse, hvilket kan have den effekt, at man gifter sig senere og muligvis i højere grad med en, der har samme uddannelse.

Figur 2. Ægtefælles baggrund blandt 29-32-årige gifte unge med ikke-vestlig baggrund i 1994 og 2018

Note: Unge med ikke-vestlig baggrund er efterkommere og indvandrere, som var yngre end 15 år, da de kom til Danmark.

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed baseret på Danmarks Statistiks registre.

Unge uddanner sig længere

Betydeligt flere unge med ikke-vestlig baggrund får en uddannelse over grundskoleniveau, og den gennemsnitlige uddannelseslængde er også steget. Det gælder særligt for kvinder.

På 25 år er andelen af unge med ikke-vestlig baggrund, som får en uddannelse over grundskoleniveau, steget betydeligt. Samtidig er den gennemsnitlige uddannelseslængde også steget, hvilket især gælder for kvinderne.

Andelen af unge (18-28 år) med ikke-vestlig baggrund, der er i gang med en uddannelse, er også steget i perioden, der strækker sig fra 1994 til 2018. I 1994 var 28 pct. i gang med en uddannelse. Den andel steg frem til 2013, hvor den nåede 49 pct. Siden 2013 er især tilslutningen til de erhvervsfaglige uddannelser dalet, og den samlede andel er derfor faldet svagt til 47 pct. i 2018.

Flere læser videre

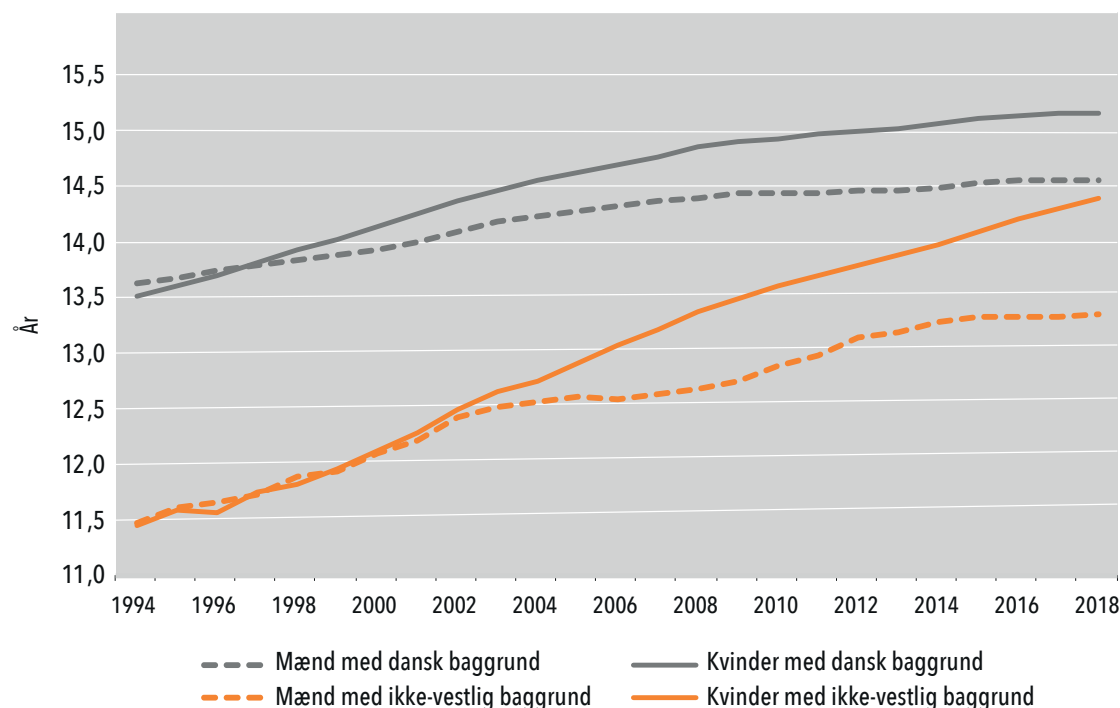
I 1994 var grundskole den højeste fuldførte uddannelse for over halvdelen af de unge mellem 29 og 32 år med ikke-vestlig baggrund. Det skal ses i lyset af, at disse personer er opvokset i Danmark. Sammen med personer med ukendt uddannelse udgjorde personer med grundskole som højeste uddannelse tre fjerdedele af

hele gruppen i 1994. I 2018 er andelen med grundskole som højeste fuldførte uddannelse faldet til 29 pct., mens personer med ukendt uddannelse kun udgør knap 2 pct.

At en stigende andel af de unge med ikke-vestlig baggrund gennemfører uddannelse ud over grundniveau, afspejler sig også i den samlede gennemsnitlige uddannelseslængde. Uddannelseslængden for 29-32-årige unge med ikke-vestlig baggrund (uanset køn) stiger fra 11,4 år i 1994 til henholdsvis 13,3 år for ikke-vestlige mænd og 14,4 år for ikke-vestlige kvinder i 2018.

Dermed indsnævres forskellen i uddannelseslængden over perioden i forhold til jævnaldrende med dansk baggrund. En forskel, som ved periodens start var ganske betydelig. Til gengæld opstår der en kønsforskel i perioden, som ikke var der tidligere: Ved periodens start uddannede unge mænd og kvinder sig i lige lang tid, uanset baggrund. I løbet af perioden stiger uddannelseslængden mest for kvinder, og ved periodens slutning uddanner kvinder sig i længere tid end mænd. I 2018 er den samlede uddannelseslængde således næsten den samme for mænd med dansk baggrund og kvinder med ikke-vestlig baggrund, mens kvinder med dansk baggrund har længst uddannelse, og mænd med ikke-vestlig baggrund har den korteste.

Figur 3. Gennemsnitlig uddannelseslængde blandt 29-32-årige unge med dansk og ikke-vestlig baggrund, 1994-2018

Note: Unge med ikke-vestlig baggrund er efterkommere og indvandrere, som var yngre end 15 år, da de kom til Danmark. Det er seneste afsluttede uddannelse, som indgår i opgørelsen. Personer med ukendt uddannelse indgår ikke.

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed baseret på Danmarks Statistiks registre.

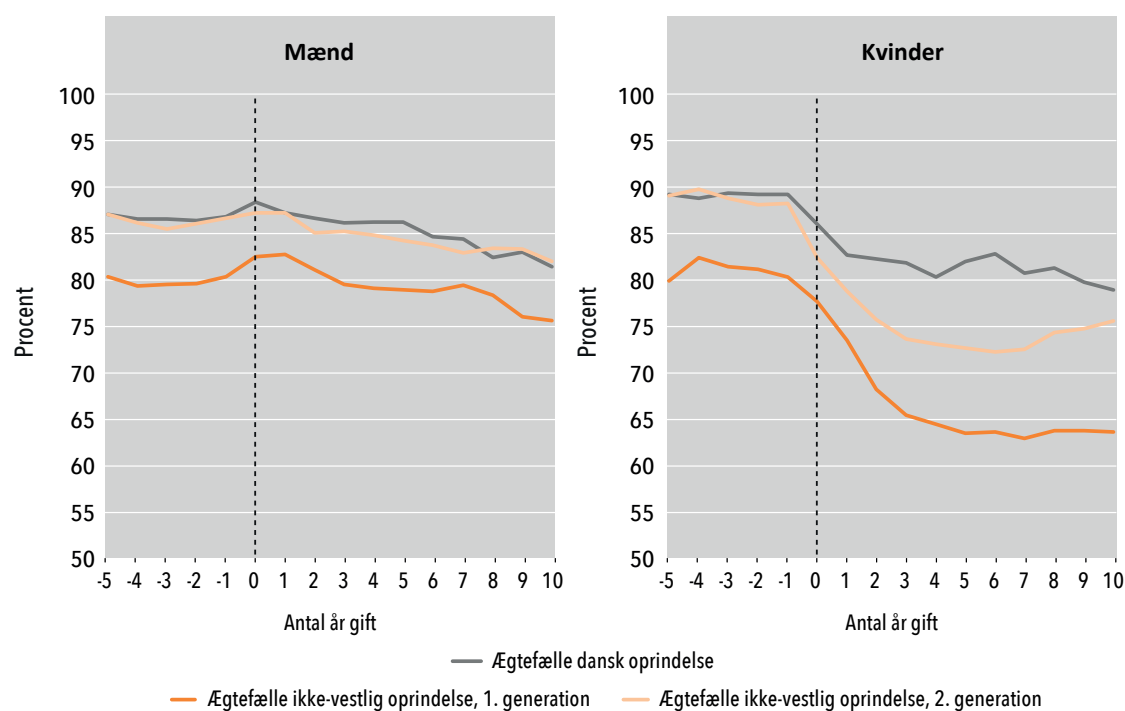
Ægteskab og børn koster

Blandt kvinder med ikke-vestlig baggrund er der markant færre i uddannelse eller beskæftigelse, når de bliver gift og får børn.

Kvinder med ikke-vestlig baggrund, der er opvokset i Danmark, har mere uddannelse end mænd med samme baggrund. Til gengæld har mændene en højere beskæftigelse. Hvis man sidestiller beskæftigelse og det at være i gang med en uddannelse som 'aktiv', viser analysen, at flere ikke-vestlige kvinder end mænd er aktive, før de gifter sig, mens det omvendte er tilfældet efter giftermålet.

Ikke-vestlige mænd, som gifter sig med en førstegenerationsindvandrers (indvandrer opvokset i udlandet), har en lavere sandsynlighed for at være 'aktiv' før ægteskabet end mænd, som gifter sig med en andengenerationsindvandrer (efterkommer eller indvandrer opvokset i Danmark) eller dansker. Der er ikke den store forskel i aktivitetsniveauet for mændene før og efter ægteskab. For kvinderne er aktivitetsniveauet også lavest for dem, som gifter sig med en førstegenerationsindvandrer, men aktivitetsniveauet falder til gengæld markant, når de bliver gift. Det gælder især for dem, som gifter sig med en mand med ikke-vestlig baggrund, uanset om han er opvokset i Danmark eller ej.

Figur 4. Andel i beskæftigelse eller under uddannelse blandt gifte 18-42-årige med ikke-vestlig baggrund, der er opvokset i Danmark afhængig af køn og ægtefælles baggrund

Noter: Omfatter ikke-vestlige efterkommere og indvandrere, som var yngre end 15 år, da de kom til Danmark, og er fyldt 18 år i perioden 1994 til 2013. Ved "førstegenerationsindvandrer" forstås en indvandrer, som var mindst 15 år ved ankomsten til Danmark. Ved "andengenerationsindvandrer" forstås en efterkommer eller indvandrer, som var yngre end 15 år ved ankomsten.

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed baseret på Danmarks Statistiks registre.

Valg af partner og uddannelse prioriteres højt

Unge med ikke-vestlig baggrund er meget bevidste om værdien af valg af partner og uddannelse.

Unge indvandrere og unge efterkommere af indvandrere er generelt meget bevidste om, at valg af uddannelse og valg af partner er to afgørende livsvalg.

Det er en af konklusionerne på en kvalitativ undersøgelse, som indgår i ROCKWOOL Fondens Forskningsenheds nye studie af udviklingen i ægteskabs- og uddannelsesmønstret blandt unge med indvandrerbaggrund gennem 25 år.

Mange af interviewpersonerne lægger vægt på den værdi, der set med deres øjne ligger i at færdiggøre en uddannelse, inden de indgår ægteskab, og i at have en partner med et uddannelsesniveau, der svarer til deres eget. Desuden viser undersøgelsen, at valg af uddannelse for de fleste først og fremmest er præget af en personlig interesse for uddannelsens indhold, ønske om karrieremuligheder og jobsikkerhed samt af den stærke orientering mod uddannelse, som interviewpersonerne oplever fra deres forældres og minoritetsetniske miljøside.

Mens de højtuddannede særligt fremhæver betydningen af personlig interesse og karrieremuligheder, er de kortuddannede mere tilbøjelige til at fremhæve uddannelses betydning i forhold til jobsikkerhed og indkomst.

Når det gælder valget af partner, viser undersøgelsen, at det især handler om at finde en, som interviewpersonerne følelses- og personlighedsmæssigt er tiltrukket af. Partneren skal helst også matche deres grundværdier, erfaringer og forståelse af det religiøse.

Præget af familiens ønsker

Både når det gælder valg af uddannelse og partner, har forældrenes og familiens ønsker betydning. Generelt har næsten alle interviewpersoner oplevet en klar forældre forventning om, at de skal tage en uddannelse, og at de skal blive gift – herunder med en person, der har samme religion som dem selv. En del har desuden oplevet mere specifikke forældre ønsker, som at de bør vælge en specifik uddannelsesretning, eller at de bør vælge en ægtefælle med samme etniske baggrund.

Samtlige interviewpersoner har forholdt sig til deres forældres og families ønsker. Det er dog meget forskelligt,

hvordan de enkelte interviewpersoner har oplevet, at disse ønsker er kommet til udtryk, hvordan de har valgt at reagere på dem, og hvor stor en betydning forældrenes ønsker reelt har haft – eller forventes at få.

Tendens: Markant ændring i synet på tidlige ægteskaber

Udover det generelle billede, tegner der sig en række tendenser, som gælder for en delmængde af de interviewede i undersøgelsen. Især er der forskelle fordelt på alder, men også fordelt på etnisk baggrund, køn og uddannelsesniveau. Eftersom undersøgelsen er baseret på et kvalitativt datagrundlag, kan man ikke med sikkerhed fastslå, at disse forskelle afspejler en bredere tendens i de undersøgte grupper, eller om de kun er et udtryk for tendensen blandt de adspurgte i denne undersøgelse.

Med dette forbehold indikerer undersøgelsen:

- At særligt de højtuddannede går op i at finde en uddannelse og en partner, som passer til deres interesser og intellektuelle niveau, og som kan bidrage til deres personlige, faglige og karrieremæssige udvikling.
- At der i løbet af de seneste to årtier er sket en forholdsvist markant ændring i synet på tidlige og transnationalt arrangerede ægteskaber i de minoritetsetniske grupper, som interviewpersonerne repræsenterer. Sideløbende med de ændringer, der blandt andet er sket som følge af 24-års-reglen og tilknytningskravet, synes der således også at være sket et holdningsmæssigt skred, som kan have medvirket til ændrede ægteskabsmønstre.
- At der er sket en udvikling i retning af et mere selvstændigt og frit valg af partner, hvor kollektive normer og traditioner gradvist har fået mindre betydning.
- At der lægges større vægt på status og prestige omkring uddannelses- og partnervalg blandt personer med tamilsk og til dels pakistansk baggrund, end der gør blandt personer med tyrkisk/kurdisk og libanesiske/palæstinensiske baggrund.
- At især kvinders partnersøgningsstrategier og partnervalg kan være påvirket af traditionel seksualmoral og af et ønske om at finde en partner, der ikke begrænser deres personlige frihed.

Fakta om kvalitativ undersøgelse

Den kvalitative undersøgelse er baseret på interview med 76 efterkommere og indvandrere, som er opvokset i Danmark, og hvis familie stammer fra enten Libanon, Pakistan, Tyrkiet eller Sri Lanka, herunder personer med palæstinensisk, kurdisk og tamilsk baggrund fra de

nævnte lande. De interviewede omfatter både 19-24-årige, der ofte står midt i overvejelserne om uddannelsesvalg og partner, og 30-42-årige, som i højere grad har truffet valget og kan reflektere over det retrospektivt.

Undersøgelsens publicering

Ægteskabs- og uddannelsesmønster blandt unge med indvandrerbaggrund – udviklingen i 25 år.

Marie Louise Schultz-Nielsen. 2021.

Arbejdsrapport nr. 59, ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed.

Kærlighed og Karriere – uddannelses- og partnervalg blandt yngre indvandrere opvokset i Danmark.

Bjarke Følner og Anne Blomstrøm. 2021.

Als Research.

Nyt fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed. (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning i enheden.

Nyhedsbrevet er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Du kan se andre udgivelser fra forskningsenheden på: www.rockwoolfonden.dk/forside/forskning